

Tien jaren Humanistisch Thuisfront, de vlag uit... of niet?

In deze maand, om precies te zijn op 14 oktober, bestond het Humanistisch Thuisfront tien jaar. Misschien hebt U in de krant daar wel het een en ander over gelezen. Gisterenmiddag en -avond heeft het Thuisfront dit feit in eigen kring gevierd in het Humanistisch Militair Tehuis „De Leemberg” te Nunspeet. In de avonduren was daar een feestprogramma voor militairen, terwijl in hetzelfde huis tegelijkertijd een tentoonstelling is geopend van voorwerpen die door militairen in de loop van dit jaar zijn gemaakt op het gebied van schilderen, tekenen, hout- en leerbewerking, boetseren en pottenbakken en fotografie.

Over enkele dagen, de 29e oktober, zal te Utrecht in het Erasmushuis een gesprek plaats hebben over de vraag of Humanistische geestelijke verzorging in de kazerne, naast die van veldprediker en aalmoezenier, gewenst en noodzakelijk is. Aan dit gesprek zal worden deelgenomen door mensen van Katholieke, Protestantse en Humanistische huize.

Er zijn dus enkele gebeurtenissen die op dit ogenblik de aandacht vestigen op het bestaan van het Humanistisch Thuisfront.

Het meest verheugend voor het Humanistisch Thuisfront is wellicht nog het feit dat juist dezer dagen een aanvang is gemaakt met de bouw van het vierde Militaire Tehuis van dit Thuisfront in 't Harde in de gemeente Doornspijk in de onmiddellijke omgeving van de legerplaats 't Harde. In de lente van het komende jaar zal dit tehuis worden geopend.

Het is 'op zichzelf reeds de moeite waard om bij de bouw van dit tehuis stil te staan.

Natuurlijk, zoals U nu op Uw gemak op een rustige zondagmorgen in Uw stoel bij de radio zit hebt U er geen voorstelling van wat het betekent als een jongeman zijn vrije avonden en de helft van zijn weekends in herfst en winter moet doorbrengen in het hartje van de Veluwe. Daarvoor zou U eigenlijk eens een avond met mij moeten meegaan naar de grote legerplaatsen die ons land telt. Als U dan op een regenachtige herfstavond of op een koude winteravond met mij voor de poort staat van de legerplaats 't Harde of de legerplaats Nunspeet dan begrijpt U wat er kan omgaan in het hart van een militair die 's avonds de poort van de kazerne uit wil. Het dichtstbij liggende dorp is ongeveer drie kwartier ver en ook daar is niets te beleven. In de directe omgeving ligt een enkel café maar het soldij is niet hoog. Verder zijn er alleen de regen, de koude en de donkere bossen en heidevelden.

Indien U zich in deze situatie kunt verplaatsen zult U iets begrijpen van de vreugde die er heerst in ons Thuisfront nu straks weer een nieuw tehuis voor militairen kan worden geopend. Het Humanistisch Thuisfront tracht goede en moderne tehuizen te bouwen. Indien U in de komende lente of zomer een bezoek zou brengen aan het nieuwe tehuis in 't Harde zoudt U allereerst binnentreden in een grote goed en warm verlichte hal met enkele gemakkelijke zitjes. Van de hal komt U in de grote conversatiezaal waar plaats is voor bijna tweehonderd man, er zijn vele gezellige zitjes, er staan twee biljarts, er is een tafeltennis spel en je kan er een goede kop koffie krijgen voor heel weinig geld.

In het tehuis is verder een aparte televisiezaal waar op sommige avonden ook goede grammofoonplatenconcerten of inleidingen worden gehouden.

Er is verder een ruime en prettige lees- en studiezaal met goed voorziene boekenkasten. Van tijd tot tijd worden in deze zaal ook discussies over allerlei levensvraagstukken gehouden onder leiding van een geestelijk raadsman van het Humanistisch Thuisfront.

Dan is er ook een ruime werkplaats waar men kan schilderen, tekenen, potten bakken, boetseren en timmeren.

Voor alles tracht men in zo'n tehuis een gezellige, huiselijke sfeer te kweken waarin de militairen zich na het verrichten van hun diensttaak inderdaad „thuis voelen”.

Mij dunkt dit nieuwe tehuis is het mooiste geschenk dat het Thuisfront bij haar tienjarig jubileum kon krijgen.

Wie iets van de bouwkosten weet van deze tijd zal begrijpen dat de financiële zorgen voor de bouw van zo'n tehuis niet gering zijn. Met de vreugde om het werk dat in de afgelopen tien jaren, soms met veel tegenslagen, is verricht, vermengt zich de zorg om de financiële moeilijkheden. Het Humanistisch Thuisfront heeft, als het huis in 't Harde klaar is, nog pas vier militaire tehuizen. Eigenlijk zouden er dat op korte termijn minstens tien moeten worden. Het is daarom voor ons Thuisfront eenvoudig noodzakelijk om zich om hulp te wenden tot allen die sympathie koesteren voor het Humanistisch Thuisfront en een uitbreiding van haar werk gaarne zouden zien.

Er is in dit jaar nog een verheugend punt voor ons Thuisfront. Vanaf november 1952 beheren wij een zogenaamd Vormingscentrum voor militairen. Dit is een tehuis waar militairen, vrijwillig, met drie dagen uitzonderingsverlof komen ter bezinning op levensvraagstukken. Ook van Katholieke en Protestante zijde bestaan er zulke centra. Nu was ons in 1952 slechts een beperkte capaciteit toegestaan, wij mochten slechts twaalf bijeenkomsten per jaar houden met ieder maximaal 30 deelnemers, in totaal dus een maximum van driehonderd zestig deelnemers per jaar. Juist vorig jaar heeft de minister van oorlog ons een belangrijke uitbreiding van capaciteit toegestaan, zodat wij dit jaar ongeveer duizend militairen zullen kunnen ontvangen voor een driedaags verblijf en dit aantal in de paar komende jaren zal kunnen groeien tot ongeveer drie duizend. Men begrijpt dat dit voor het Humanistisch Thuisfront een belangrijke ontwikkeling is. Het geheel overziende zou men dus kunnen zeggen, er is voor het Humanistisch Thuisfront inderdaad reden voor feestviering.... de vlag kan uit!

Maar toch, ik wil U niet verhehlen, dat er in ons Thuisfront ook ernstige zorgen leven en dan denk ik daarbij niet aan de zorgen van financiële aard hoewel die er, zoals reeds gezegd, ook zijn. Ik mag U een tweetal van deze zorgen voorleggen waaruit het U duidelijk zal worden dat de mensen die in het Thuisfront werken en daarbij een open, kritisch oog behouden, vaak onder een sterke spanning en in een strijdpositie hun werk moeten verrichten.

In de eerste plaats is daar het bijna onbegrijpelijke feit, dat de minister van oorlog, de regering dus, tot nu toe heeft geweigerd om Humanistische geestelijke verzorgers toe te laten in de kazernes en legerplaatsen. Wij verrichten dus ons werk in onze eigen militaire tehuizen, in ons eigen Vormingscentrum maar we hebben geen toegang tot de kazerne.

Hoewel wij dankbaar zijn voor het feit dat de regering ons door middel van subsidies in staat stelt tot het in stand houden van militaire tehuizen en Vormingscentrum moet ons toch met nadruk van het hart dat hier ons inziens onrecht gebeurt.

Indien ik het woord onrecht uitspreek, denk ik daarbij niet in de eerste plaats aan het Humanistisch Thuisfront maar aan de vele duizenden buitenkerkelijke militairen, die tot aan vandaag een eigen geestelijke verzorging in eigen sfeer wordt geweigerd. De situatie is op het ogenblik zo, een ieder weet het, dat zo goed als in iedere kazerne een veldprediker en een aalmoezenier aanwezig zijn die de geestelijke verzorging van alle militairen ter hand nemen, die ook de lessen geestelijke verzorging geven, die een integrerend onderdeel uitmaken van het dienstrooster. Voor de Katholieke en Protestante militairen is dat een goede en gelukkige situatie. Voor de buitenkerkelijke militairen komt het er echter op neer, dat zij voor hun geestelijke verzorging verwezen worden naar aalmoezenier of dominee, als regel naar de laatste. Vrijstelling van deze geestelijke verzorging is inderdaad mogelijk maar dan krijgt men dus geen geestelijke verzorging terwijl de praktijk dan verder is dat men in de verplichte uren geestelijke verzorging belast wordt met een of ander corvee. Met welk recht geschiedt dit?

Buitenkerkelijke jongemensen worden op dezelfde wijze als kerkelijke jonge mensen verplicht in de militaire dienst opgeroepen. Waarom hebben zij dan niet dezelfde rechten?

Ik zou niet wensen dat men voortaan de buitenkerkelijke militairen verplichtte om zich voor hun geestelijke verzorging te wenden tot Humanistische verzorgers. Het moet een ieder vrij blijven om naar eigen keuze en vrijwillig zijn eigen geestelijke verzorger te kiezen terwijl er m.i. ook de gelegenheid behoort te bestaan om zich in het geheel niet tot een geestelijk verzorger te wenden. Ik meen echter dat naast de godsdienstige verzorgers ook Humanistische verzorgers moeten worden aangesteld om de buitenkerkelijke militairen de gelegenheid te geven om, indien zij dat zelf wensen, een geestelijke verzorging te ontvangen in eigen geest en sfeer. Alleen op deze wijze is het mogelijk deze militairen werkelijk hulp te bieden in de moeilijkheden die zij ondervinden.

Het gebeurt wel dat men de situatie zoals die nu is in de kazerne verdedigt met de aanhaling van het reglement op de krijgstucht waarin met zoveel woorden

staat dat de Godsdienst de bron is van alle deugd of dat men zich beroept op het zogenaamde feit dat Nederland nu eenmaal een Christelijke natie is. Men komt dan in eenzelfde soort redenering terecht als degenen die uit de zinsnede in de onderwijswet waarin staat dat de kinderen van het openbaar onderwijs moeten worden opgeleid tot alle christelijke en maatschappelijke deugden, de gevolgtrekking maken dat het openbaar onderwijs dus eigenlijk christelijk behoorde te zijn. Om misverstand te voorkomen, ik beweer niet dat de Nederlandse regering deze argumentatie hanteert.

Ik begrijp de argumentatie ook niet. Ik wil er hier niet over twisten of Nederland een Christelijke natie is, ik wil er ook niet op ingaan of de godsdienst de bron is van alle deugd. Ik wil slechts vragen: Betekent het feit dat Nederland een Christelijke natie zou zijn nu werkelijk dat aan niet-gelovigen door de Overheid de gelegenheid moet worden ontnomen op een eigen geestelijke verzorging? Dat zou dan betekenen dat een Christelijke natie ook een onverdraagzame natie zou zijn. Moeten we dat de buitenkerkelijke militairen die opgeroepen worden om zo nodig de westerse democratie en vrijheid te verdedigen doen geloven? Rekent men tot de deugden waarvan de godsdienst de bron heet te zijn niet de deugd van de verdraagzaamheid?

Ik wil het niet geloven.

Er is nog een pikante bijzonderheid in deze situatie. Indien men in Nederland terecht komt in een gevangenis dan vindt men daar de erkenning van het recht op Humanistische geestelijke verzorging. De Nederlandse gevangenen worden op dit punt door de Nederlandse regering dus milder behandeld dan de Nederlandse militairen.

Is dat alles niet heel vreemd?

Mag ik bij het tienjarig jubileum van het Humanistisch Thuisfront de hoop uitspreken dat de Nederlandse regering op korte termijn bereid zal zijn om haar standpunt ten deze te herzien. Niet om het Humanistisch Thuisfront een plezier te doen maar om recht te doen geschieden aan die Nederlandse militairen die menen een Humanistische geestelijke verzorging te behoeven. Er is een tweede schaduw die over het jubileum van het Humanistisch Thuisfront strijkt.

Het is de schaduw van bewapening en oorlogsvoorbereiding. De Thuisfronten vinden hun bestaansreden in de aanwezigheid van een militaire macht. In wezen is het dus zo dat de ernstigste zorg van het Humanistisch Thuisfront bij haar tienjarig jubileum behoort te zijn het feit van haar eigen noodzakelijkheid. Om het eens erg paradoxaal maar toch volkomen juist te zeggen: de vlag kan bij het Thuisfront eerst werkelijk met enthousiasme worden uitgestoken als.... het Thuisfront kan worden opgeheven omdat het niet meer nodig is.

Dat is inderdaad een vreemde situatie waarover ik toch bij dit jubileum geen misverstand zou willen laten bestaan.

Sommige mensen zien wel heel vreemd tegen het Thuisfrontwerk aan en menen dat de Thuisfronten een soort militaire organisaties zijn. Dat is allerm minst juist. Het Humanistisch Thuisfront bijvoorbeeld is geen organisatie die kiest of gekozen heeft voor of tegen bewapening, voor of tegen oorlogsvoorbereiding. Wel stelt het Thuisfront zich op de bodem van de werkelijkheid. Nu de zaken in de wereld er zo voor staan dat de Nederlandse regering en het overgrote gedeelte van het Nederlandse volk meent dat het noodzakelijk is dat Nederland er een leger, vloot en luchtmacht op nahoudt waarin duizenden jonge mensen gedurende anderhalf jaar of langer worden opgeleid tot militair menen zij dat het beslist noodzakelijk is en zedelijke verplichting om de persoonlijke en collectieve moeilijkheden die daar voor deze jonge mensen uit voortvloeien, zo mogelijk, met hen samen op te lossen. De Thuisfronten willen dus de mensen die onder de wapenen geroepen zijn ter zijde staan in hun geestelijke en stoffelijke moeilijkheden. In principe is ons werk daarom vergelijkbaar met dat van het Rode Kruis hoewel het natuurlijk op een geheel ander gebied ligt. Men kan zich echter voorstellen dat juist een Rode Kruisdokter door zijn werk aan het front, sterker dan wie ook, het protest tegen oorlog en bewapening in zich voelt opstijgen bij het aanschouwen van zoveel vernietiging en ellende.

Zo behoort het m.i. ook te liggen voor hen die kritisch hun werk in een thuisfront verrichten.

Ik ben thans vijf jaren geestelijk verzorger van militairen in dienst van het Humanistisch Thuisfront. Ik word daardoor dagelijks geconfronteerd met de moeilijkheden van militairen; ik ben daardoor genooddakt regelmatig mijn gedachten te laten gaan, ook in gesprekken met militairen, over de afschuwelijke situatie van bewapening en oorlogsvoorbereiding waarin wij in de wereld zijn geraakt.

Ik weet dat het onzin is om te menen dat men een gemakkelijke oplossing voor dit probleem zou kunnen vinden. Ik weet welke verschrikkelijke machtsverhoudingen zich in de wereld realiseren, ik weet voor welke verschrikkelijke consequenties de ontwikkeling van wetenschap en techniek ons in dit opzicht van-

HET WOORD VAN DE WEEK

26 oktober 1958

VERSCHIJNT WEKELIJKS

11e jaargang nr. 43

Frankering bij
Abonnement
UTRECHT

De Heer D. TH. WINTER W
Mevrouw ROOSEVELT LAAN 143,
Mejuffrouw AMSTERDAM - 6 . 2 - 10

Onbestelbare exemplaren
terug aan:
Oudegracht 152, Utrecht

daag stellen. Uit het Thuisfrontwerk kan en mag slechts groeien het diepe verlangen dat de krachten die in de wereld ijveren voor ontwapening en vrede het zullen winnen, het verlangen dat mensen eindelijk in vrijheid en zonder vrees met elkaar zullen kunnen leven zonder geuniformeerd en bewapend tegenover elkaar te staan. Als ik anders zou verlangen zou ik dat gevoelen als verraad aan de jonge mensen die ik wil helpen.

De zorg om dit verlangen, dat helaas vandaag niet verwerkelijk kan worden is de zwarte schaduw die ligt over het jubileum van het Humanistisch Thuisfront.

Indien we toch de vlag uitsteken kan dat slechts zijn in een gevoel van bitterheid dat dit alles nodig is.

Het Humanistisch Thuisfront zal zijn werk voortzetten zo lang jonge mensen die militair moeten zijn ons nodig hebben.

De vlag echter kan eerst werkelijk uit in een wereld die ons werk niet meer nodig heeft.

H. J. J. LIPS

Het Woord van de Week

Humanistische radiolezingen uitgesproken voor de Vara-microfoon.

Administratie: Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht, Postgiro 304960.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 4,— p. j., buitenland f 4,60 p. j., losse nummers f 0,25.